

Bijdrage t.b.v. het Rondetafelgesprek over de Geschillenregeling, 29 mei 2019

Aan: Vaste commissie voor Koninkrijksrelaties, Tweede Kamer der Staten-Generaal

Van: Prof. dr. G.J. Oostindie (KITLV-KNAW & Universiteit Leiden)

1/5/19

Anders dan de andere deelnemers aan dit gesprek ben ik geen jurist. Ik waag mij niet op hun gebied en volsta met een zestal opmerkingen van algemene aard.

1. Het wordt door de betrokken partijen van belang geacht dat er een Geschillenregeling komt, in aanvulling op de bestaande mogelijkheden tot voortgezet overleg in de RMR. De procedure tot het vaststellen van een Geschillenregeling sleept nu reeds sinds 2011. Het is hoog tijd dat de knoop wordt doorgemaakt, opdat de bestuurlijke en wetgevende energie op belangrijker zaken kan worden gericht.
2. Het is mij bekend dat de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten ongelukkig zijn met het voorliggende wetsvoorstel; er is door hen meermalen een voorkeur uitgesproken voor een andere arbiter, die bovendien bindend advies zou kunnen uitspreken. Dit was van meet af aan niet realistisch, gezien de Nederlandse opvatting dat de RMR, en als het om wetgeving gaat de Staten-Generaal, het laatste woord dient te hebben ter zake van alle aangelegenheden van het Koninkrijk. Deze zienswijze is begrijpelijk, de grote onderlinge verschillen binnen het Koninkrijk naar schaal en verantwoordelijkheden in aanmerking nemende. Al mag zij dan in de Caribische landen niet onomstreden zijn, deze opvatting is wel een logisch gevolg van de wijze waarop de Statutaire orde van het Koninkrijk in 1954 is geformuleerd en nog in 2010 door de betrokken landen is bevestigd. Natuurlijk kan het Statuut worden opgebroken – als alle partijen dat zouden willen – maar dan ontstaat een geheel andere discussie die voor de Caribische landen naast mogelijkheden vooral ongezochte risico's zou meebrengen.
3. Het huidige wetsvoorstel is een compromis. Dit compromis bevat m.i. enkele zeer waardevolle aspecten, juist voor de Caribische landen. Allereerst is daar de keuze voor de Afdeling advisering van de Raad van State als arbiter. Ik wijs erop dat juist de Raad van State, i.c. deze Afdeling – meer dan de Nederlandse regering of de RMR, meer dan het parlement, meer dan welke Nederlandse of Nederlands-Caribische overheidsinstelling of politieke partij ook – de afgelopen decennia blijkt heeft gegeven van een buitengewoon betrokken, deskundige en nauwgezette gedachtenvorming over inrichting en werking van het Koninkrijk. Ten overvloede zij erop gewezen dat de Raad van State van het Koninkrijk ook door het lidmaatschap van drie Caribische staatsraden de Caribische context goed kan beoordelen en meewegen.
4. Daarnaast is nu in het wetsvoorstel vastgelegd dat de RMR alleen bij 'zwaarwegende gronden' zal afwijken van het advies van de Afdeling (art. 8). Gezien het gezag van de

Afdeling advisering, en van de Raad van State op zich, lijkt het mij gewaarborgd dat de RMR dit geen dode letter kan laten zijn, mocht dit aan de orde komen. Ik vraag mij wel af of er altijd consensus zal zijn tussen betrokken partijen over de vaststelling van 'zwaarwegende gronden'.

5. Het verbaast mij overigens dat de Geschillenregeling alleen zou zien op strikt juridische kwesties. Het onderscheid met bestuurlijke kwesties zal in veel gevallen flinterdun zijn. De Afdeling advisering van de Raad van State heeft daar eerder ook op gewezen.
6. Ten slotte. De discussie omtrent de Geschillenregeling doet mij denken aan de al decennia lopende, af en toe weer opduikende discussie over het democratisch deficit van het Koninkrijk. Dit deficit is onmiskenbaar. Maar wat geldt voor de schier onmogelijke opgave om hiervoor een bevredigende oplossing te vinden, geldt ook voor de zoektocht naar een voor alle partijen perfecte Geschillenregeling. 'Perfect' voor alle partijen bestaat niet, 'optimaal' wel. En verder zijn er binnen het Koninkrijk en juist voor de landen en eilanden in het Caribische deel van het Koninkrijk veel urgenter zaken die een energieke aanpak in Koninkrijksverband vereisen.